

Данилова Н.В.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Билоцкий С.Д.

Институт международных отношений

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭКСПАНСИЯ И МЕХАНИЗМЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА АЛЬТЕРНАТИВНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ ЕС

Аннотация

В статье охарактеризованы основные тенденции мирового хозяйства, выделена проблема обеспечения мирового спроса энергопотребления. Проанализированы основные причины развития мирового рынка альтернативной энергетики и механизмы регулирования европейского рынка альтернативной энергетики. Предложена стратегия экономической экспансии европейского рынка возобновляемых источников энергии под влиянием интенсификации международных экономических отношений.

Ключевые слова: рынок возобновляемых источников энергии; регулирование европейского рынка возобновляемых источников энергии; стратегия экономической экспансии.

Danylova N.V.

Taras Shevchenko National University

Bilotskiy S.D.

Institute Of International Relations

THE ECONOMIC EXPANSION AND LEGAL REGULATION OF EUROPEAN RENEWABLE ENERGY MARKET

Summary

This paper studies recent trends of the world energy supply. The role of renewable energy sources in solving energy problems is revealed. The main factors affecting the EU renewable market development are identified. The appeal of the EU-renewable energy market is explored. The economic expansion strategy is proposed as the main strategic partnership between the EU and Ukraine.

Keywords: renewable energy; the EU State Regulation of renewable energy market; economic expansion.

УДК 336.62

ЛІЗИНГ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Диба О.М., Гернего Ю.О.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

У статті обґрунтовано теоретичні основи лізингу. Наведено класифікаційні ознаки для виокремлення видів лізингу, можливості та перспективи їх використання в процесі реалізації інноваційних проєктів. Звернуто увагу на методику розрахунку ефекту від застосування лізингу. Оцінено ефект від використання лізингу інноваційного спрямування в Україні. Обґрунтовано зарубіжний досвід та практику лізингу за рахунок ресурсів вітчизняних фінансових установ.

Ключові слова: інновація, лізинг, інвестиційний кредит, інноваційний проєкт, види лізингу.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки під час реалізації інноваційних проєктів виникає потреба диверсифікації джерел фінансування. Особливого значення для суб'єктів господарювання набуває кредитування, оскільки саме кредит дозволяє залучити необхідний для впровадження інновацій обсяг фінансових ресурсів оперативно. На сьогодні найбільш відомим та поширеним є інвестиційне кредитування інноваційних проєктів. Проте, на практиці для суб'єктів господарювання часто доцільним є використання альтернативних можливостей залучення фінансових ресурсів, тому актуальності набуває дослідження особливостей та переваг їх застосування. Зокрема, зважаючи на потреби національного ринку, розглядаємо лізинг як альтернативу інвестиційного кредитування інноваційних проєктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на актуальність наведених вище питань, дослідженням лізингу в контексті реалізації інноваційних проєктів займалися вітчизняні та зарубіжні фахівці. Теоретичні основи лізингу визначені класиками політичної економії Г. Бріггемом та К. Дж. Ван Хорном. Стан ринку лізингових послуг в Україні та перспективи його розвитку розглядали в своїх працях С. Брус, Д. Василенко, Р. Капролі, С. Кисіль, Н. Рязанова, Н. Менгух, Я. Онищук, Г. Холодний, Т. Черемисова та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, в процесі узагальнення наукових досліджень щодо теоретичних основ та практики використання лізингу, встановлено, що не зважаючи на вагомий доробок фахівців, ще не-

достатньо обґрунтовані питання, пов'язані з можливостями залучення лізингу суб'єктами господарювання, які реалізують інноваційні проекти. Метою нашого дослідження є обґрунтування переваг використання лізингу в процесі реалізації інноваційних проектів, розрахунок ефекту від його залучення.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасності лізинг посідає друге місце у світовій економіці за обсягами інвестицій після банківського кредиту,

оскільки є одним з прогресивних методів матеріально-технічного забезпечення виробництва і відкриває користувачам широкий доступ до передової техніки і технологій. Він є прогресивним методом матеріально-технічного забезпечення виробництва, який відкриває користувачам широкий доступ до передової техніки і технологій. Лізингові операції вважають дієвим і реальним капіталозберігаючим шляхом фінансування виробництва, перспективним

Таблиця 1

Види лізингу *

№ з/п	Класифікаційна ознака	Вид лізингу	Пояснення
1.	За типом майна	Рухомий	лізинг рухомого майна
		Нерухомий	лізинг нерухомості
2.	За терміном дії	Фінансовий	відносяться, як правило, контракти, що передбачають сплату протягом чітко встановленого строку лізингових платежів, величина яких є достатньою для повного відшкодування витрат лізингодавця, пов'язаних з придбанням майна та реалізацією прав власника, а також для забезпечення його прибутку
		Оперативний	форма бізнесу, за якої відбувається часткова окупність лізингового майна протягом терміну дії однієї лізингової угоди
3.	За складом учасників	Прямий	Власник майна (постачальник) самостійно передає об'єкт у лізинг (двостороння угода)
		Непрямий	Передача майна здійснюється через посередника
		Сублізинг	вид піднайму предмета лізингу, відповідно до якого лізингодержувач за договором лізингу передає третім особам у користування за плату на погоджений строк відповідно до умов договору сублізингу предмет лізингу, отриманий раніше від лізингодавця за договором лізингу
4.	За характером лізингового платежу	Грошовий	всі платежі здійснюються у грошовій формі
		Компенсаційний	платежі здійснюються у товарній формі через постачання товарів, вироблених на даному обладнанні, або у формі надання зустрічних послуг
		Змішаний	поєднуються попередні форми оплати
5.	За формою фінансування	Прямий	власник майна (постачальник) самостійно передає об'єкт у лізинг (двостороння угода)
		За рахунок позичок	позика багатьох банківських або фінансових установ шляхом отримання лізингодавцем довгострокової позики в одного або кількох кредиторів на суму до 80% зданих в оренду активів
6.	За обсягом обслуговування	Чистий	лізингодержувач зобов'язується здійснювати весь комплекс обслуговування об'єкта лізингу
		З обмеженими послугами	на лізингодавця накладаються лише часткові функції обслуговування майна
		З повним набором послуг	лізингодавець надає повний комплекс послуг за об'єктом лізингу
7.	Стосовно власності	Довірчий	лізингодавець та лізингодержувач створюють довірче товариство, яке після придбання виробничих фондів у попереднього власника передає їх у довгострокове користування партнеру-лізингодержувачу
		Власника	операція, за якої ініціатива лізингу надходить від підприємства-виробника або оптового торговельного підприємства, яке за укладеною угодою постачає об'єкт лізингу лізингодавцю, у ролі якого може виступати збутовий філіал виробника
		Зворотний	власник продає своє майно лізингодавцю з метою отримання його у лізинг
8.	За методом фінансування	Строковий	лізингова операція здійснюється одноразово
		Револьверний	договір лізингу подовжується по закінченні першого терміну контракту
9.	За кількістю інвесторів	Акціонерний	має місце під час організації кредитування лізингової компанії фінансувальною установою
		Розподілений	охоплює багато кредиторів, лізингодавців, лізингодержувачів та брокерів, взаємовідносини між якими мають юридичне оформлення, враховуючи права, обов'язки та інтереси всіх учасників, часто шляхом створення окремої юридичної структури
10.	За способом користування	Безумовний	укладаються на обладнання чи устаткування, яке через своє специфічне призначення не може використовуватися іншим альтернативним шляхом
		Цільовий	має місце цільове використання об'єкта лізингу, яке закріплюється у договорі
11.	За умовами викупу	Строковий	обладнання переходить у власність лізингодержувача після сплати всієї суми лізингових платежів протягом визначеного періоду часу
		Умовний	завуальований продаж основних фондів суб'єкта господарювання, основою взаємовідносин якого виступає лізингова угода
		Безстроковий	ґрунтується на лізинговому контракті з можливістю вибору часу купівлі

* Джерело: складено автором на основі [1]

Розрахунок ефекту використання лізингу інноваційного спрямування в економіці України у 2013 р., млн. грн *

Установа	Відсоткова ставка, %		Об'єм фінансового лізингу	Вигода від лізингу	Ставка податку на прибуток	Ефект лізингу
	Кредит	Лізинг				
Приватбанк	24	1	344	120,4	19	22,876
Unicredit Bank	21	11	344	34,4	19	6,536
ОТР	30	11	344	65,36	19	12,4184
Середнє	29	7,666667	344	73,38667	19	13,9434

* Джерело: складено автором на основі [4], [5], [6], [7]

фінансовим інструментом, який допоможе активізувати інвестиційний процес в країні. Існує ряд класифікаційних ознак на основі яких в табл. 1 узагальнюємо види лізингу.

Для цілей інноваційного проекту альтернативою банківському кредиту є фінансовий лізинг. Фінансовий лізинг передбачає сплату протягом встановленого строку лізингових платежів, величина яких є достатньою для повного відшкодування витрат лізингодавця, пов'язаних з придбанням майна та реалізацією прав власника, а також для забезпечення йому прибутку [1]. Перевагами фінансового лізингу є оперативність та можливість термінового залучення техніки нових поколінь на умовах поступових виплат за користування нею.

У випадку реалізації масштабного проекту доцільним є застосування розподіленого лізингу, який надає змогу поєднати зусилля та розподілити ризики суб'єктів з метою інноваційного розвитку. Лізинг вважаємо за доцільне аналізувати, як часткову альтернативу банківському кредиту, що дозволяє оперативно залучити довгострокові фінансові ресурси, прискорити освоєння новітніх технік та технологій.

Лізинг інновацій як форму фінансування проектів застосовують під час виконання завдань швидкого промислового освоєння інновацій, що потребують придбання різного обладнання, унікальної техніки, транспортних засобів тощо [2, с. 368]. Лізбек та селенг – інструменти товарного інвестиційного кредиту, що створюють передумови прогресу товарної форми кредиту.

Підтримуємо точку зору, згідно з якою вигода від використання лізингу розраховується шляхом порівняння прибутків, отриманих при застосуванні лізингу та кредиту в якості джерела інвестицій, відштовхуючись від відсоткових ставок за лізинг та кредит.

$$B = C * t, \quad (1)$$

де B – вигода від лізингу;

C – витрати (вкладений капітал) на придбання предмета лізингу (інноваційне обладнання/технологія); вартість предмета лізингу;

t – різниця між ставками по лізингу і кредиту.

Ефект від здійснення лізингової діяльності у сфері інновацій на рівні економіки держави має довгостроковий та похідний (непрямий) характер. Опосередкований ефект інноваційного лізингу виражається у розвитку малого і середнього підприємництва на якісно новому рівні, збільшенні масштабів діяльності та розширенні виробництва, перекладенні виробничо-технічної бази та оптимізації виробничого процесу, впровадженні та інтенсифікації застосування інноваційних технологій, а також новітнього енерго- і ресурсозберігаючого обладнання, що в перспективі сприяє розвитку економіки держави, розраховується, як добуток вигоди від лізингу та ставки податку на прибуток:

$$E = B * l, \quad (2)$$

де l – ставка податку на прибуток, % [3, с. 51, 53].

Користуючись формулами 1 та 2, розрахуємо ефект використання лізингу інноваційного спрямування в економіці України у 2013 р. (табл. 2). Оцінюємо умови фінансового лізингу та кредитування потужних комерційних банків, об'єм операцій фінансового лізингу визначено НБУ, згідно Перехідних положень Податкового кодексу України у 2013 р. ставка податку на прибуток становила 19%.

Ефект операцій фінансового лізингу показує їх позитивний вплив на розвиток економіки. Проте, суб'єкту господарювання, що реалізує інноваційний проект важливо вивчити додаткові умови лізингу та кредитування конкретної фінансової установи. Наприклад, у Приватбанку договір лізингу укладається на один або два роки на суму від 50 000 грн до 2 400 000 грн., аванс – 30%, одноразова комісія – 1%. Кредит може надаватися на суму не більше 70% вартості проекту, одноразова комісія – 1% [5].

Для унаочнення ефекту від використання лізингу відносно до інвестиційного кредиту надамо порівняння умов фінансування за рахунок залучення кредитних ресурсів та фінансового лізингу Приватбанк на прикладі, який наведено в табл. 3. Наприклад, підприємство планує придбати устаткування вартістю 200000 грн та укласти договір кредиту або фінансового лізингу на 2 роки.

Таблиця 3

Оцінка договорів кредиту та фінансового лізингу в Приватбанку*

Показники	Кредит	Фінансовий лізинг
Аванс	60000	60000
Сума, на яку укладатиметься договір	140000	140000
Одноразова комісія	1400	1400
Відсотки, за рік	33600	16800
Відсотки, за весь термін договору	67200	33600
Усього відсотків та комісії за договором	68600	35000

* Джерело: [8]

Таким чином, підприємство може зекономити 33 600 грн. або 16,8% вартості обладнання, підписавши договір лізингу у Приватбанку.

В табл. 4 наведемо порівняння умов надання інвестиційного кредиту та лізингу Unicreditbank.

Таким чином, підприємство може зекономити 16 200 грн або 8,1% вартості обладнання, підписавши у Unicreditbank договір фінансового лізингу замість кредитного договору із внесенням такого ж самого авансового платежу.

Зважаючи на потенційний ефект від використання лізингу, в економіці України виникає попит на такі послуги. Так, за підсумками 2013 р. в Україні найбільшими споживачами лізингових послуг були традиційно транспортна галузь та сільське господарство. Частка інших галузей у сукупному об-

язі лізингових операцій залишається незначною [9, с. 17]. Сфера досліджень та розробок окремо не гадуться серед споживачів лізингових послуг, що свідчить про неналежну підтримку інноваційно-активних суб'єктів господарювання за рахунок лізингу.

Таблиця 4

Оцінка договорів кредиту та фінансового лізингу в Unicreditbank*

Показники	Кредит	Фінансовий лізинг (мінімальна сума авансу)	Фінансовий лізинг (сума авансу на рівні кредиту)
Аванс	80000	50000	80000
Сума, на яку укладатиметься договір	120000	150000	120000
Одноразова комісія	1200	3750	3000
Відсотки, за рік	25200	20250	16200
Відсотки, за весь термін договору	50400	40500	32400
Усього відсотків та комісії за договором	51600	44250	35400

* Джерело: [8]

Ключовими гравцями на вітчизняному ринку послуг з лізингу сьогодні є: «Уні Кредит Лізинг», «ОТР Лізинг», «Райффайзен Лізинг Аваль», «Укіо Банк Лізинг», «Українська лізингова компанія», «Універсальна лізингова компанія», «ВАН Лізинг», «ING Лізинг Україна» [10, с. 262]. Згідно даних Європейської асоціації лізингу, Українське об'єднання лізингодавців займає 0,26% європейського ринку лізингових послуг [11]. Пропозиція лізингових компаній і банків задовольняє попит на лізингові послуги на 10% В Україні обсяг лізингових операцій складає 0,5% ВВП і 2,7% інвестицій в основні засоби тоді, як у більшості розвинених країнах ці показники становлять 2 – 5% і 15 – 30% відповідно. В Україні фінансовий лізинг забезпечує 1,2% фінансування оновлення основних засобів. Досвід країн Центральної та Східної Європи, зокрема Чехії, Польщі, Угорщини свідчить про те, що цей показник значно вищий і дорівнює близько 30% [11].

В контексті нашого дослідження наголошуємо на тому, що в зарубіжних країнах для надавання послуг лізингу інноваційного спрямування активно використовують ресурси як банків так і небанківських фінансових установ. Зокрема, у Японії лізинг перейшов на п'яту стадію еволюції – стадію нових лізингових продуктів. Це відбулося за рахунок зростання потреб у високовартісних видах техніки та технологій, що дозволяють впроваджувати інновації [12, с. 112]. У Великій Британії протягом останніх років близько чверті лізингових кредитів направлено на фінансування високотехнологічних активів [13]. У Німеччині, у 2011 р. 34% респондентів ставили лізинг на перше місце в структурі джерел фінансування, 27% – на друге. В той же час, інвестиційному кредиту перевагу надають 28% респондентів, на друге місце у структурі джерел фінансування його ставить 18% [14].

Висновки і пропозиції. Таким чином, хоча в Україні інвестиційний кредит все ще залишається основою кредитування інноваційних проектів, існує необхідність та потенціал розвитку лізингу інноваційного спрямування. Виходячи з обґрунтування лізингу як альтернативи інвестиційного кредитування інноваційних проектів, констатуємо наступне:

- у теоретичному аспекті інноваційне спрямування лізингу знайшло своє відображення за рахунок розвитку класифікаційних ознак та диверсифікації видів лізингу, зокрема виокремлення незалежно від фінансового лізингу, розподіленого лізингу, лізингу інновацій, лізбеку та селенгу;

- на практиці ефект від здійснення лізингової діяльності виникає за рахунок поєднання вигоди від лізингу та економії на оподаткуванні прибутку, вигода пов'язана із різницею між ставками по лізингу та кредитам;

- розрахунки ефекту використання лізингу інноваційного спрямування в Україні показали перспективність його подальшого розвитку, що пов'язано із існуванням попиту на такі послуги для суб'єктів господарювання, що реалізують інноваційні проекти на вітчизняному ринку;

- порівняння умов фінансування за рахунок залучення кредитних ресурсів та фінансового лізингу вітчизняних банків показало ефективність останнього, тому подальший розвиток лізингу в Україні може мотивуватися бажанням та можливостями вітчизняних фінансових установ розширити асортимент надаваних послуг, а також необхідністю залучення додаткових фінансових ресурсів для інноваційного розвитку суб'єктів господарювання.

Список літератури:

1. Масютин С. А. Корпоративное управление: опыт и проблемы: монография / С. А. Масютин. – М.: ООО «Финста-тинформ», 2011. – 385 с.
2. Красношопка В. В. Значення лізингу у прискоренні інноваційно-інвестиційної діяльності. / В. В. Красношопка, М. В. Ключнікова // Вісник національного університету «Львівська політехніка»: зб. наук. праць. – 2011. – № 714. – С. 365-372.
3. Лісовська Н. І. Ефект та ефективність лізингу в інноваційній економіці України / Н. І. Лісовська // Бізнесінформ: науковий журнал. – 2011. – № 9. – С. 51-54.
4. Бюлетень Національного Банку України / НБУ – 2013. – № 1(238). – 187 с.
5. ПриватБанк. Офіційний сайт банку / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://privatbank.ua>
6. Отрбанк. Офіційний сайт банку / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.otpbank.com.ua/>
7. UniCredit Bank. Офіційний сайт банку / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unicredit.ua/>
8. Кучерук М. Банківський кредит чи фінансовий лізинг: що вигідніше? / М. Кучерук, Б. Підчерковний // Cyberbrains. – Банківська справа/ Фінанси підприємств. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberbrains.org.ua/uk/bankivskij-kredyt-chy-finansovuj-lisng/>
9. Звіт про діяльність національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за 2013 р. – Київ, 2014 р. – 83 с.
10. Бадзим О. С. Лізинг комерційної нерухомості як альтернатива банківському фінансуванню / О. С. Бадзим, А. Р. Древуш // Актуальні проблеми економіки фаховий економічний журнал. – 2012. – № 3(129) – С. 258-266.
11. Leaseurope. The voice of leasing and automotive rental in Europe. Annual survey, 2011. – 9 p.

12. Подольчак Н. І. Огляд вітчизняного та світового ринків лізингу / Н. І. Подольчак // Вісник національного університету «Львівська політехніка»: зб. наук. праць. – 2008. – № 635. – С. 108-113.
13. FLA 2012. Annual review. Finance and Leasing Association. London, 2012. – 24 p.
14. Jahresbericht 2010 – 2011. Bundesverband Deutscher Leasing Unternehmen. – 2011. – 56 p.

Дыба А.М., Гернего Ю.А.

Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана

ЛИЗИНГ КАК АЛЬТЕРНАТИВА ИНВЕСТИЦИОННОГО КРЕДИТОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ

Аннотация

В статье обоснованы теоретические основы лизинга. Приведены классификационные признаки для выделения видов лизинга, возможностей и перспектив их использования в процессе реализации инновационных проектов. Обращено внимание на методику расчета эффекта от использования лизинга. Оценен эффект от использования лизинга инновационной направленности в Украине. Обоснован заграничный опыт и практика лизинга за счет ресурсов отечественных финансовых учреждений.

Ключевые слова: инновация, лизинг, инвестиционный кредит, инновационный проект, виды лизинга.

Duba O.M., Gernego Yu.O.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

LEASING AS THE ALTERNATIVE TO THE INVESTMENT CREDITING OF INNOVATIVE PROJECTS

Summary

In the article are studied the theoretical backgrounds of leasing. The classification attributes for selection of kinds of leasing, possibilities and perspectives of its usage in the process of innovative projects' realization are presented. The attention is paid to the methodology of calculation of effect from the usage of leasing. The effect from the usage of leasing of innovative direction in Ukraine is estimated. The foreign experience and practice of leasing according to the resources of national financial institution are studied.

Keywords: innovation, leasing, investment credit, innovation project, kinds of leasing.

УДК 338.32

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

Дідоренко Т.В., Белова І.М.

Тернопільський національний економічний університет

Обґрунтовано необхідність підвищення конкурентоспроможності продукції, удосконалення виробництва, підняття ефективності використання бурякозбиральної техніки. Визначено шляхи підвищення трансфоспроможності підприємств сільськогосподарського машинобудування до стандартів європейського ринку. Відродження трансформаційних процесів на підприємствах машинобудівної галузі, забезпечення їх розвитку на інноваційно-логістичних засадах – одна з найважливіших умов відродження АПК та побудови індустріального суспільства, що базується на ефективному використанні наукових знань і високих технологій.

Ключові слова: конкурентоспроможність, трансфоспроможність, адаптивнотрансформаційна здатність, машинобудування.

Постановка проблеми. Проблема гнучкості, яка базується на інноваційно-логістичних підходах, є однією з першочергових економічних проблем технічного прогресу та трансфоспроможності вітчизняного сільськогосподарського машинобудування. Закордонні виробники сільськогосподарських машин усе більше здійснюють інвестиції в цьому напрямі, постійно проводять науково-дослідні роботи та активну маркетингову політику. Результатом такої діяльності є витіснення вітчизняних машинобудівних підприємств з власних ринкових ніш та зростання на ринку кількості закордонної бурякозбиральної техніки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку агропромислового комплексу та сільськогосподарського машинобудування є предметом дослідження відомих вітчизняних і закордонних учених, зокрема Андрушківа Б., Гайдуцького П., Гарькавого А., Гойка А., Горячкіна М., Дональдсона Г., Дусановського С., Кирич.Н., Кантора О., Козея Й., Колера А., Косачьова Г., Кузьміна О., Мостенської Т., Соколова Н., Родіонової Л., Тихонова В., Хакімової Ю., Цільмана Ф., Швандара В. та ін.

Комплексний метод оцінки конкурентоспроможності був розроблений ученими Литвиненко А. П. і